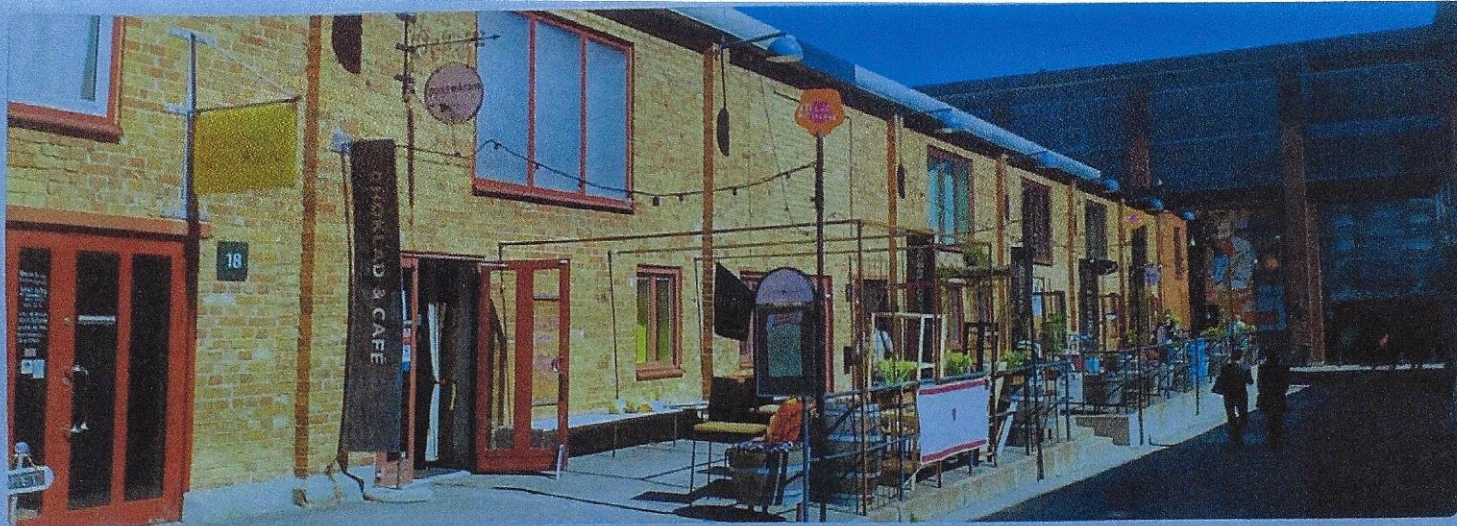

Stadsutveckling med samverkan

Processer och arbetsmetoder med kultur i Stockholm-Mälardalen

MÄLARDALSRÅDET

Förord

Mälardalsrådet har sedan hösten 2012 bedrivit projektet Öppen och kreativ region för att lyfta fram arbetet med kulturella och kreativa näringar (KKN) i Stockholm-Mälardalen. Mälardalsrådet har gjort två större satsningar under våren 2014. Dels denna rapport och dels ett anknytande seminarium för ledare och politiker i regionen på Bonniers konsthall (sammanfattning av seminariet finns på www.malardalsradet.se). I båda satsningarna har fokus varit att presentera goda exempel på verksamheter och projekt där kulturella och kreativa näringar har betydelse för regional utveckling. Med rapporten har vi haft ambitionen att konkret visa vilka faktorer som gör att idéer blir till verklighet. Det handlar inte minst om samverkan mellan olika aktörer och offentliga organisationer.

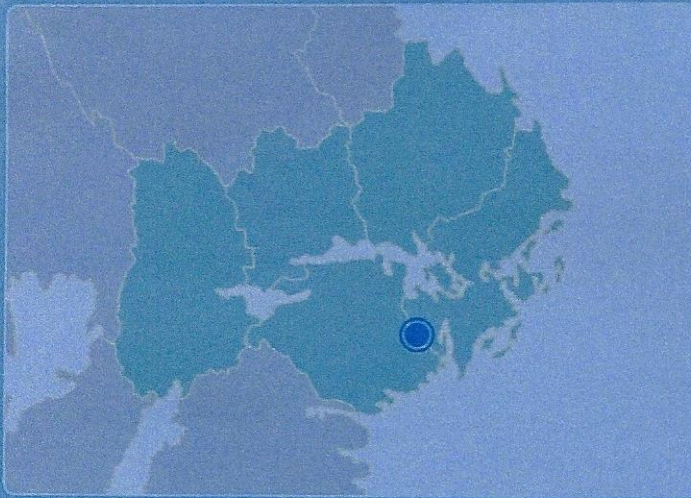
Syftet har varit att beskriva ett antal framgångsrika projekt, att inspirera och att lära. Projekten visar att medvetenhet kring arbetsmetod, tydlig organisation och också kreativa arbetsmetoder är viktigt för att nå ut med idéer och lyckas med genomförandet. Inget av projekten skulle ha kommit till om det inte fanns människor som tror på sina idéer – och likaså att det inom det offentliga och i politiken finns stöd och tilltro till att kulturella och kreativa näringar har en betydelse för utveckling av attraktiva miljöer där näringsliv och kultur möts och där invånarna själva får möjlighet att engagera sig och skapa det offentliga rummet.

Anders Lönn
Generalsekreterare
Mälardalsrådet

Heidi Trakowski
Projektledare Öppen och kreativ region
Mälardalsrådet

Gnesta

- Genom "konstnärliga medborgardialoger" ökar möjligheten för människor att påverka sin närmiljö.
- En konstnärsdriven organisation utforskar kopplingen mellan konsten och lokalsamhället.
- I exemplet utgår vi från en kulturaktörs syn på och roll i platsutvecklingen.

Län: Södermanlands län

Antal invånare: 10 400 i Gnesta kommun, 277 600 i länet.

Kommentar: Gnesta tätort är starkt präglad av det stationssamhälle som etablerades i slutet av 1800-talet.

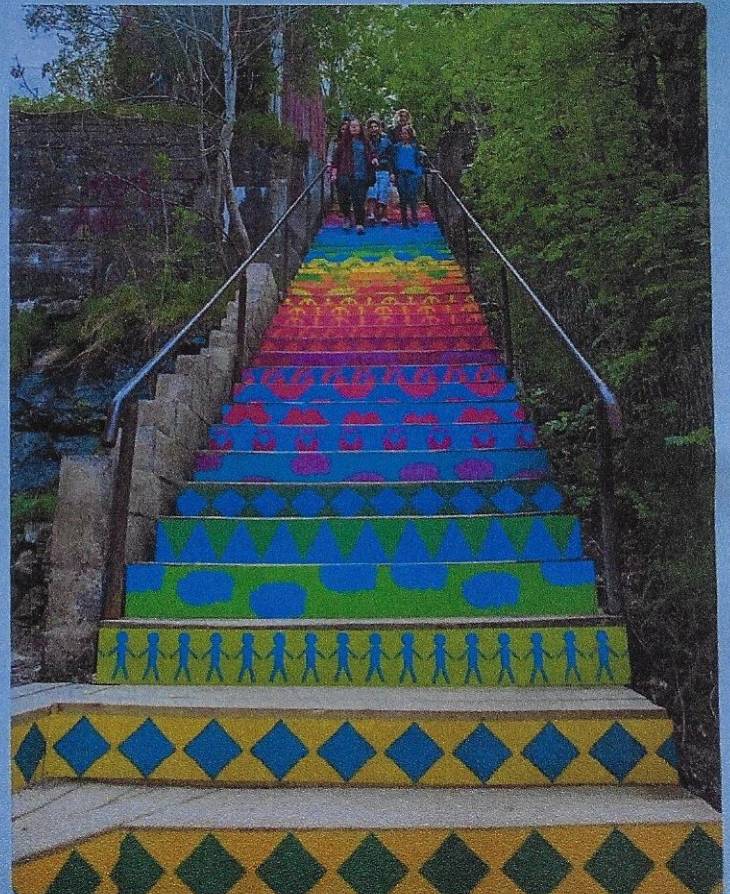
Vårt exempel: Konstnärliga metoder i medborgardialoger.

Art Lab Gnesta

I Gnesta i Södermanlands län bor det drygt 5 000 invånare och i hela Gnesta kommun bor det ungefär lika många till. *Art Lab Gnesta* (ALG) är en organisation som drivs av konstnärer, curatorer, arkitekter, författare med fler och har sitt säte i det gamla bryggeriet och beskriver sig själva som en plats för "experimentella kopplingar mellan konst och samhälle". Deras projekt utgår ofta från lokalsamhället men ställer frågor som berör en större samhällsdiskussion. Signe Johannessen, grundare av Art Lab Gnesta, beskriver det som att de har ett "glokalt"³ perspektiv.

De ser det inte som att de befinner sig i periferin då de är lokaliserade i Gnesta, tvärtom. Art Lab Gnesta samarbetar med konstnärer från hela världen och startade bland annat Södermanlands läns Artist in Residence-program (AIR Sörmland). I projektet ingår nu även Eskilstuna konsthall, Katrineholms konsthall, Sörmlands museum, konstkon-sulenten i Sörmland och Ebelingmuseet.

De projekt som Art Lab Gnesta driver handlar ofta om att involvera olika aktörer och allmänheten och göra avtryck i det offentliga rummet. Ofta handlar det om att ställa frågor om hur det offentliga rummet är organiserat och öka människors möjligheter att påverka det.

Figur 10: Trappgatan i Gnesta. Foto: Simon Berg

Figur 11: Klottersanering med färg.

ARBETSMETODER – EXEMPEL

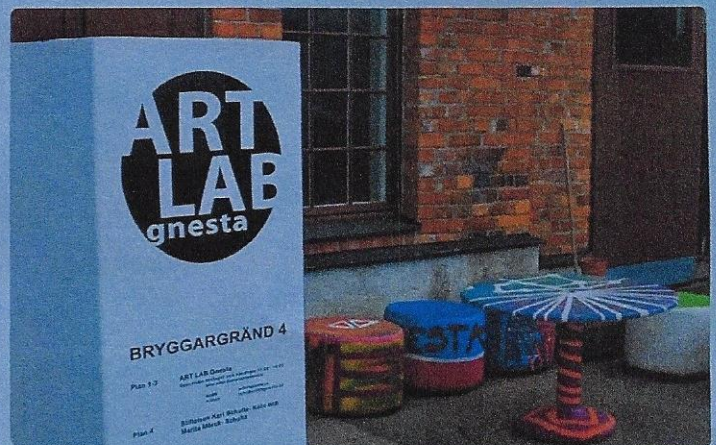
Vi ser närmre på två projekt som Art Lab Gnesta drivit som handlar om att engagera människor och förändra den fysiska miljön i Gnesta. I fokus ligger den konstnärliga metoden för att påverka den fysiska miljön.

Trappgatan. Ett uppmärksammat projekt som Art Lab Gnesta genomfört i Gnesta handlar om en transformation av Trappgatan. En gata som består av en trappa som förbinder Gnestas låglänta del med den del av staden som är belägen uppe på platån.

Projektet var en del av projektet *Mitt Gnesta* som Art Lab Gnesta genomförde med kommunens alla åttondeklasser. Projektet inleddes med stadsvandringar och workshops där de diskuterade den offentliga miljön i Gnesta. Frågorna fokuserade på trygghet och den estetiska miljön, om var och vad som är fullt och snyggt helt enkelt. Diskussioner fördes också med kommunens plan- och byggchef kring vad som är möjligt att göra.

Ett resultat de kom fram till var att Trappgatan var en av de platser som många uppfattade som ful och helst undvek om de hade möjlighet. Därför beslöt de sig för att ta fram ett koncept för att förändra den bilden.

Tillsammans med professionella konstnärer deltog åttondeklassarna i en workshop där de fick måla och ta fram olika former. Resultatet av workshopen tolkades sedan av konstnären för att kunna användas på Trappgatan. Det slutgiltiga resultatet var en färgglad utsmyckning av trappans alla steg.

Figur 12: Art Lab Gnesta.

Trappgatan gick på detta sätt från att anses vara en av de mest hatade platserna i Gnesta till att bli en av de mest älskade. Därför blev det också ett stort ramaskri när Art Lab Gnesta monterade ner utsmyckningen efter ett halvår då det tillfälliga bygglov var slut. Ett fullt medvetet val från ALGs sida som en del i arbetsmetoden, då det fortsätter och engagerar fler människor i en diskussion om Gnestas offentliga miljö.

Kommunen har nu gjort en beställning från Art Lab Gnesta för att göra en permanent utsmyckning på Trappgatan. Ett arbete som nu inletts under våren 2014 som kommer tas fram på liknande sätt, men med mer beständiga material. Projektet ledde även fram till

att Gnesta konstnärliga ungdomsråd skapades. Ett råd som samlar unga mellan femton och tjugofem år för att öka deras möjligheter till kulturellt deltagande.⁴

Klottersanering med konst. Som ett resultat av diskussionerna rörande Trappgatan uppstod frågan om varför klotter ofta saneras med en viss typ av grå färg. Projektet konstsanering är ett samarbete mellan Art Lab Gnesta och konstnären Erik Rören och inleddes med att de genom efterforskningar kom fram till att det inte finns något beslut om varför just den färgen används.

Efter detta uppvaktade de kommunen med en idé om hur saneringsbudgeten skulle kunna användas på ett annorlunda sätt. Efter samtal med kommunen inleddes ett pilotprojekt vid en vägg, tillhörande en privat fastighetsägare, som ofta utsattes för klotter.

Projektet innebar att när någon klottrade på väggen så målade ALG över tagen med rutor i starka färger. Resultatet har inneburit att klotret på väggen har minskat betydligt.

Som en fortsättning på diskussionen bjöd Art Lab Gnesta in kommunen, graffitimålare och andra experter till en diskussion om den offentliga miljön. Resultatet blev bland annat att en laglig graffiti-vägg upprättades på baksidan av ALGs lokaler. Väggen är öppen för alla mellan nio på morgonen till nio på kvällen och är upplyst på kvällarna.

Detta är också typiskt för sättet Art Lab Gnesta arbetar på. Det vill säga att utgå ifrån något konkret exempel och sätta in exemplet i en större samhällsdiskussion.

⁴ Läs mer om rådet på www.artlabgnesta.se.

LÄRDOMAR KRING SAMVERKAN

Art Lab Gnesta samarbetar ofta med många olika aktörer och Signe Johannessen lyfter fram några faktorer för att samverkan ska fungera bra.

Konkreta utgångspunkter. Detta handlar om att en dialog kring den fysiska miljön fungerar bäst när den utgår ifrån konkreta exempel. Då blir det tydligt vad det handlar om istället för en mer abstrakt diskussion om det offentliga rummet.

Ordentlig research. Art Lab Gnesta försöker alltid börja sina projekt med research kring en idé och specifika platser innan de kontaktar exempelvis kommunen. När de är pålästa är det enklare att föra en diskussion med exempelvis en tjänsteman på en kommun.

Skapa ögonkontakt. Med ögonkontakt menas att upparbeta en relation med tjänstemän och politiker genom att träffas. Detta kan vara en av fördelarna med en liten kommun då det kan vara lättare att upparbeta en sådan relation.

Analysera sammanhang. Analysera var i kommunens förvaltning ett kulturellt perspektiv kan bidra på bästa sätt. Art Lab Gnesta har exempelvis samarbetat mer med stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen och skolor än med kulturförvaltningen.